

Raportti ikärakenteen huomioimisesta valtionosuusjärjestelmässä päivähoidon sekä esi- ja perusopetuksen osalta

Johdanto

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Uudistuksen tavoitteena on järjestelmän yksinkertaistaminen ja kannustavuuden parantaminen. Valtionvarainministeriö asetti 28.6.2012 uudistuksen valmistelua varten tukiryhmän sekä asiantuntija- ja laskentaryhmän toimikaudelle 28.6.2012–31.12.2013.

Uudistuksen taustaksi Valtionvarainministeriö (VM) on tilannut Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta (VATT) tutkimushankkeen, jonka tarkoituksena on selvittää väestön ikärakenteen merkitystä valtionosuusjärjestelmässä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen osalta.

VATT:n saama tehtävänanto oli kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa pyrittiin arvioimaan nykyistä valtionosuusjärjestelmää ikärakenteen huomioimisen näkökulmasta. Tämän arvioinnin tulokset on esitetty Harjusen ja Saarimaan (2012) muistiossa. Toisessa osassa tarkoituksena oli esittää arvio uusiksi ikäryhmäpainoiksi järjestelmässä, jossa sama ikäryhmäjaottelu koskisi sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä esi- ja perusopetusta. Tässä lyhyessä raportissa esitellään tätä hankkeen toista osaa päivähoidon sekä esi- ja perusopetuksen osalta.

Laskennalliset kustannukset

Päivähoidon osalta laskennallinen kustannus perustuu yksinkertaisesti kuntien keskimääräisiin kustannuksiin. Kustannuksiin laskettiin mukaan Tilastokeskuksen kuntien käyttötalous -tilastosta erät: 204 (lasten päiväkotihuolto), 205 (lasten perhepäivähoito) ja 206 (muu lasten päivähoito). Laskelmassa 6-vuotiaiden esiopetuksessa oleminen huomioidaan siten, että 6-vuotiaiden päivähoidon

laskennallinen kustannus on 60 prosenttia 0–5 -vuotiaiden kustannuksista. Päivähoidon laskennalliset kustannukset on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Päivähoidon laskennalliset kustannukset ikäryhmittäin.

Ikäryhmä	Laskennallinen kustannus (€)
0 - 5 -vuotiaat	6949
6-vuotiaat	4169

Esi- ja perusopetuksen osalta laskelmat perustuvat Harjusen ja Saarimaan (2012) mui-
tioon, jossa ikäryhmäpainolaskelmat perustuvat regressioanalyysiin ja kuntien toteutu-
neisiin kustannuksiin vuodelta 2010¹. Harjusen ja Saarimaan (2012) tulokset ns.
ikäryhmäpainojen osalta on esitetty taulukossa 2². Tulosten mukaan esikoululaiset ovat
halvin ryhmä ja 7.–9. luokkalaiset puolestaan kallein ryhmä. Tulokset ovat varsin
odotettuja ottaen huomioon eri ikäryhmien opetustuntimäärät sekä opettajien
pätevyysvaatimukset eri opetuksen tasoilla.

Taulukko 2. Esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset ikäryhmittäin.

Ikäryhmä	Laskennallinen kustannus (€)
6-vuotiaat	3343
7 - 12 -vuotiaat	5521
13 - 15 -vuotiaat	8853

Taulukossa 3 taulukkojen 1 ja 2 tiedot on yhdistetty laskemalla kunkin ikäryhmän
laskennalliset kustannukset yhteen.

¹ Vastaavaa menetelmää on aiemmin käytetty Lehtosen ym. (2008a ja 2008b) tutkimuksissa.

² Taulukon 1 tulokset perustuvat regressiomalleihin, joissa on mukana seuraavat kontrollimuuttujat:
kunnan kaksikielisyys, saaristolaisuus, syrjäisyys (focalsum-menetelmä), kunnan väestön keskimääräinen
keskustaetäisyys (lunnuntietä), ruotsikielisten oppilaiden osuus, vieraskielisten oppilaiden osuus,
erityisoppilaiden osuus, kunnan väkiluku, kunnan oppilasmäärä, verotettavat tulot asukasta kohden ja
yhteisöverotulot asukasta kohden.

Taulukko 3. Sosiaali- terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen laskennalliset

Ikäryhmä	Laskennallinen kustannus (€)
0 - 5 -vuotiaat	6949
6-vuotiaat	7512
7 - 12 -vuotiaat	5521
13 - 15 -vuotiaat	8853

Lähteet

Harjunen, Oskari – Saarimaa, Tuukka (2012): Ikärakenne kuntien valtionosuusjärjestelmässä: laskennalliset kustannukset sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä esi- ja perusopetuksessa. VATT Muistiot 23.

Harjunen, Oskari – Saarimaa, Tuukka (2012): Arviointi ikärakenteen huomioimistavoista valtionosuusjärjestelmässä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen osalta. Julkaisematon VATT-käsikirjoitus.

Lehtonen, Sanna – Lyytikäinen, Teemu – Moisio, Antti (2008a): Kuntien valtionosuuskriteerit tarkastelussa: esi- ja perusopetus, päivähoido, kirjastot ja kulttuuritoimi. VATT keskustelualoitteita 451, Helsinki.

Lehtonen, Sanna – Lyytikäinen, Teemu – Moisio, Antti (2008b): Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä: vaihtoehtoja uudistuksen toteuttamiseksi. VATT tutkimuksia.